

**ДОСЛІДЖЕННЯ СТАВЛЕННЯ ВИКЛАДАЧІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ
ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ У ДИСТАНЦІЙНОМУ ФОРМАТІ
(на прикладі Національного університету “Львівська політехніка”)**

development of inclusive education in Austria and Belgium: legislative and organizational aspects]. *Youth and Market*. No.10 (196). pp.36–40. [in Ukrainian].

4. Ciborski, P., Rutkowski, T. (2004). Karta nauczyciela. Zmiany od sierpnia 2004 roku [Teacher’s card. Changes since August 2004]. Gdańsk : O rodek Doradztwa i Doskonalenia Kadr Sp. Z o. O, 279 p. [in Polish].

5. Doroszevska, J.(1989). Pedagogika specjalna [Special pedagogy]. Vol. 2. 680 p. [in Polish].

6. Education System in Latvia. Available at: https://www.izm.gov.lv/en/education-system-latvia?utm_source=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F (Accessed 14 Jan. 2022). [in English].

7. Finland: Slow and Steady Reform for Consistently High Results. Available at: <https://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:WfyAU2F02hAJ:www.oecd.org/datao> (Accessed 04 Jan. 2022). [in English].

8. Hungary : Initial Teacher Training. Available at: <http://www.inca.org.uk/hungary-initial-special.html> (Accessed 14 Jan. 2022). [in English].

9. Kupisiewicz, Cz. (1987). *Szkolnictwo w procesie przebudowy* [Education in the process of reconstruction]. Warszawa, 137 p. [in Polish].

10. Pachociński, R. (2007). Pedagogika porównawcza : podręcznik akademicki [Comparative pedagogy: an academic textbook]. Vol.2. Warszawa, 350 p. [in Polish].

11. Schneider, G. (2017). Fremdsprachenforschung und die Ausbildung von Fremdsprachenlehrerinnen und – Lehrern [Foreign language research and training of foreign language teachers Foreign language research and training of foreign language teacher]. Beiträge zur Lehrerbildung, 25 (2). pp. 143–155. Available at: <http://www.bzl-online.ch> (Accessed 10 Jan. 2022). [in German].

Стаття надійшла до редакції 10.01.2022

УДК 378.046.4

DOI:

*Наталія Мукан, доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки та інноваційної освіти
Національного університету “Львівська політехніка”*

*Наталія Морська, старший викладач кафедри іноземних мов
Національного університету “Львівська політехніка”*

**ДОСЛІДЖЕННЯ СТАВЛЕННЯ ВИКЛАДАЧІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ
ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ У ДИСТАНЦІЙНОМУ ФОРМАТІ
(на прикладі Національного університету “Львівська політехніка”)**

Стаття присвячена дослідженню ставлення викладачів до організації програм професійного розвитку на основі використання потенціалу дистанційного навчання у Національному університеті “Львівська політехніка”. У ході роботи виконано аналіз науково-педагогічної літератури, що висвітлює різноманітні аспекти проблеми дослідження. Проведено анкетування науково-педагогічних працівників, що стали слухачами курсу “Професійний розвиток педагога: теорія і практика”. Висвітлено результати опитування та представлено висновки, зроблені автором курсу на основі опрацювання отриманих даних.

Ключові слова: професійний розвиток; науково-педагогічний працівник; університет; курс; дистанційне навчання; віртуальне навчальне середовище.

Табл. 1. Літ. 9.

*Nataliya Mukan, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor
Professor of the Pedagogy and Innovative Education Department
Lviv Polytechnic National University*

*Nataliya Morska, Senior Lecturer of the Foreign Languages Department
Lviv Polytechnic National University*

**THE RESEARCH OF TEACHERS’ ATTITUDES TOWARDS PROFESSIONAL
DEVELOPMENT ORGANIZATION IN REMOTE FORMAT
(the case of Lviv Polytechnic National University)**

The article is devoted to the study of the attitude of teachers to the organization of programs for professional development based on the use of the potential of distance learning at the Lviv Polytechnic National University. The scientific and pedagogical literature, which highlights various aspects of the research problem, including the content of programs for professional development of teachers, forms, methods and models of professional development, advantages and disadvantages of evaluating programs for professional development etc was analyzed in this research. The organization and methods of the research conducted in the spring semester of 2020–2021 academic year are highlighted and characterized. A selection of respondents by age and gender characteristics has been presented.

**ДОСЛІДЖЕННЯ СТАВЛЕННЯ ВИКЛАДАЧІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ
ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ У ДИСТАНЦІЙНОМУ ФОРМАТІ
(на прикладі Національного університету “Львівська політехніка”)**

The results of a survey of research and teaching staff who became students of the course ‘Teacher Professional Development: Theory and Practice in a distance format using a virtual learning environment in connection with the spread of the Covid-19 pandemic were considered. Interpretation of data on the attitude of research and teaching staff of Lviv Polytechnic National University to the organization of education, content of the course, prepared materials (lecture notes, video lectures, practical tasks, test tasks), as well as methods of cooperation between teacher – student, student course – a student of the course by participating in discussions at forums and discussions of current issues of professional development of university teachers was given. The conclusions made by the author of the course on the basis of processing the data on the differences between traditional (full-time) and distance formats of professional development, which can serve as a basis for improving courses offered by the Department of Pedagogy and Innovative Education of Lviv Polytechnic National University are presented.

Keywords: professional development; scientific and pedagogical employee; university; course; distance learning; virtual learning environment.

Постановка проблеми. Проблема неперервного професійного розвитку педагогів є однією із ключових у забезпеченні якості освітніх послуг. Існують різноманітні форми, методи, моделі професійного розвитку, які користуються широкою популярністю, довели свою ефективність та заслуговують на дослідницьку увагу. У сучасних умовах функціонування вітчизняної системи освіти, що пов’язані із поширенням пандемії Covid-19, заклади вищої освіти все частіше застосовують сучасні інформаційно-комунікаційні технології з метою забезпечення доступності навчальних матеріалів, організації освітнього процесу загалом [8], [9]. Така практика використовується не тільки для організації навчання здобувачів освіти, але й для забезпечення неперервності професійного розвитку науково-педагогічних працівників.

Аналіз основних досліджень та публікацій. Проблема неперервного професійного розвитку викладачів закладів вищої освіти досліджується і вітчизняними (О. Бульвінська, А. Демків, Н. Дяченко, О. Жабенко, Ю. Єрмак, О. Лисенко, І. Соколова), і зарубіжними (К. Поуелл (K. Powell), Р. Спротт (R. Sprott), Р. Розер (R. Roeser), І. Скіннер (E. Skinner), Дж. Бііз (J. Beers) науковцями. Аналізуються різноманітні аспекти, з-поміж яких – змістове наповнення програм професійного розвитку викладачів, форми, методи й моделі професійного розвитку, переваги та недоліки оцінювання програм професійного розвитку тощо. Студіюються питання використання інформаційно-комунікаційних технологій з метою забезпечення доступності програм неперервного професійного розвитку науково-педагогічних працівників університетів (І. Андрощук, І. Вороникова, С. Толочко, І. Самоїлюкевич, А. Мединська).

Метою статті є висвітлення результатів дослідження ставлення науково-педагогічних працівників до організації професійного розвитку в умовах дистанційного навчання на прикладі досвіду кафедри педагогіки та інноваційної освіти Національного університету “Львівська політехніка”.

Виклад основного матеріалу дослідження. Національний університет “Львівська політехніка” забезпечує можливості для професійного розвитку науково-педагогічних працівників на безкоштовній основі, використовуючи традиційний (очний), дистанційний (онлайн) та змішаний формати. Зокрема, кафедра педагогіки та інноваційної освіти пропонує низку курсів, серед яких “Майстерність педагогічного спілкування”, “Педагогічна техніка викладача ЗВО”, “Організація освітнього середовища засобами LMS Moodle”, “Створення навчального відеоконтенту”, “Виховання аристократів духу – програма формування профорієнтаційної та духовної самоідентифікації майбутніх абітурієнтів”, “Професійно-педагогічна мобільність викладача”, “Професійний розвиток педагога: теорія і практика”, “Інтелектуальна власність у технічному закладі вищої освіти: теоретичні аспекти та практичне використання”, “Творче навчання і навчання творчості як напрям розвитку сучасної педагогіки”, “Інноваційні технології навчання”, “Зміст та основні напрямки державної політики України в галузі освіти”, “Конфліктологія у професійно-педагогічній діяльності сучасного викладача”, “Наукометричні бази даних Scopus та Web of Science: для початківців”, “Методологія підготовки наукових публікацій” тощо [3]. Успішне завершення запропонованих курсів (1 кредит ЄКТС) передбачає отримання сертифікату.

З метою удосконалення змістового наповнення курсів, використання інноваційних методів навчання, удосконалення організаційної складової професійного розвитку науково-педагогічних працівників Національного університету “Львівська політехніка” передбачено анкетування слухачів курсів після їх завершення.

Варто підкреслити, що анкетування є одним із важливих інструментів збору первинної педагогічної інформації, що передбачає застосування різних його видів, залежно від методу контактування з респондентами, засобів надання анкети, а також способу отримання відповідей. Ці варіанти можуть по-різному

впливати на точність та якість отриманих даних. Анкетування можна проводити в різних умовах і за допомогою різних методів опитування, використовуючи паперовий варіант, електронний формат або ж телефонне опитування. У зв'язку із цим на результати анкетування можуть впливати різні чинники. Навіть незначні зміни, такі як формулювання питань, порядок запитань або формат відповіді можуть спричинити різницю у поданих даних. На додаток до традиційних методів анкетування, зростає науковий інтерес до інструментів, які зазвичай використовуються у педагогічних дослідженнях, до застосування комп'ютерних технологій під час особистого опитування, співбесіди за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій, інтерактивні телефонні методи голосової відповіді. Спектр таких електронних методів дуже широкий.

У процесі анкетування важливе значення мають чотири кроки, що вимагають від респондентів ознайомлення з питаннями, усвідомлення запитуваної інформації та формулювання відповіді, оцінка зв'язку між отриманою інформацією і питанням, а також подання відповіді.

Методика проведення нашого дослідження побудована на використанні методу анкетування. Погоджуємося із тезою, що “на початковому етапі педагогічного дослідження особливо важливим є збір даних щодо фактичного стану досліджуваної проблеми у педагогічній практиці. Основними практичними методами збору початкових даних є спостереження, бесіди, інтерв'ю та анкетування” [2, 135].

Для збору даних розроблено анкету. Як слушно зауважують Б. Савченко та А. Даниленко, анкетування “має досить значні переваги серед інших методів дослідження в тому, що при ньому вплив інтерв'юера на респондента мінімальний, що підвищує об'єктивність, якість і надійність дослідження. Використовуючи роздаткову, поштову чи надруковану у пресі анкету, дослідник з мінімальною технічною допомогою за короткий час може зібрати первинну інформацію від сотень респондентів. Забезпечуючи повну анонімність, метод анкетування дає змогу ефективніше досліджувати морально-етичні проблеми” [4, 2]. Далі А. Статівка стверджує, що “призначення анкети – формування первинного орієнтування в досліджуваній проблемі. Анкета використовується як засіб попередньої “розвідки” і тільки в поєднанні з іншими методами (спостереженням, констатувальним зрізом, формувальним експериментом та ін.) сприяє обґрунтуванню та доведенню основних

положень гіпотези, що формулюється у дослідженні” [5, 97].

Цікавим, на наш погляд, є трактування, запропоноване дослідниками К. Сурковою та Т. Лучановою, відповідно до якого “анкетування є методом масового збору матеріалу за допомогою спеціально розроблених анкет. Важливими для анкети є будова запитань, мова і стиль їх формулювання, оформлення, рекомендації щодо заповнення анкети. В педагогічних дослідженнях широко використовуються різні типи анкет: відкриті, які вимагають самостійного конструювання відповіді, і закриті, в яких опитувані обирають одну із запропонованих відповідей; іменні, що вимагають вказати прізвище досліджуваного, і анонімні; повні, скорочені; пропедевтичні і контрольні та ін.” [6, 205].

У нашому дослідженні анкетування проведено у весняному семестрі 2020–2021 н.р. Анкети поширені за допомогою використання інформаційно-комунікаційних технологій, шляхом розміщення у віртуальному навчальному середовищі Львівської політехніки та охоплювали питання закритого і відкритого типу. Особливо актуальним стало використання такого формату для розсилки анкет та збору відповідей респондентів у зв'язку із пандемією Covid-19.

Погоджуємося із думкою В. Ковальчука, що важливим під час проведення анкетування є “добір груп респондентів за певними критеріями, що відповідають меті дослідження, наприклад професійний стаж, успішність, курс тощо. Правильний вибір критерію поділу респондентів на групи дозволить співставити прояв досліджуваних явищ у різних групах і виявити низку закономірностей, що за звичайної обробки, не проявляються” [2, 136]. Варто зауважити, що процес збору даних був добровільним та повністю конфіденційним, оскільки налаштування анкетування у ВНС дозволяє його проведення без вказівки на ім'я та ідентифікаційні маркери. Усі респонденти, які пройшли анкетування, мають досвід участі у програмах професійного розвитку за традиційною – очною формою, а також за змішаною формою – тобто традиційним навчанням з використанням елементів дистанційного навчання.

Дослідженням охоплено 80 респондентів – викладачів Львівської політехніки, що стали слухачами курсу “Професійний розвиток педагога: теорія і практика”, зокрема респонденти вікової категорії 25–55 р. жіночої та чоловічої статі: 25–35 р. (25 респондентів, серед яких 15 – жіночої та 10 чоловічої статі), 36–45 р. (34 слухачі, серед яких 18 – жіночої та 16 чоловічої статі),

**ДОСЛІДЖЕННЯ СТАВЛЕННЯ ВИКЛАДАЧІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ
ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ У ДИСТАНЦІЙНОМУ ФОРМАТІ
(на прикладі Національного університету “Львівська політехніка”)**

46–55 р. (21 опитаний, серед яких 16 – жіночої та 5 чоловічої статі).

Одним із основних завдань дослідження було з’ясування ставлення викладачів до проходження програми професійного розвитку, зокрема освоєння курсу “Професійний розвиток педагога: теорія і практика” в онлайн форматі. У ході дослідження нами отримані дані, які свідчать, що надання переваги певному формату навчання безпосередньо пов’язане із віковою та гендерною характеристиками (див. таблицю 1).

Як свідчать отримані у результаті анкетування дані, 60,0 % опитаних повідомили, що вони вважають складання обов’язкових практичних робіт до курсу “Професійний розвиток педагога: теорія і практика” простішим у дистанційному форматі, 48 % респондентів надають перевагу традиційній підготовці практичних робіт, а 2 % опитаних засвідчили, що не бачить відмінностей у підготовці обов’язкових практичних робіт у традиційному та дистанційному форматах. Причиною такого ставлення може бути те, що використання дистанційного формату навчання дає змогу використовувати часовий ресурс відповідно до індивідуальних можливостей викладача.

Понад 93 % слухачів курсу повідомили, що вони використовують конспекти лекцій, переглядають відеоконтент, презентовані у Віртуальному навчальному середовищі, під час дистанційного навчання. Водночас, під час традиційного навчання в аудиторії його використовують менше 50 % респондентів. Такий підхід може свідчити про те, що слухачі, прийшовши в аудиторію, очікують, що викладач подаватиме уже готові знання, що не потребує додаткового опрацювання навчальних матеріалів,

а також додаткового читання професійної та наукової літератури.

Анкета охоплювала питання, що стосувалися визначення кількості часу, необхідного для освоєння чотирьох модулів курсу, корисності представлених навчальних матеріалів, доцільності використання додаткових джерел навчального контенту, складності курсу загалом, якості змістового наповнення курсу. Усереднені показники даних, отриманих під час анкетування науково-педагогічних працівників, свідчать, що для дистанційного формату навчання слухачі витрачають 6 год для освоєння 1 модулю, а для традиційного навчання в аудиторії – 4 год. Переважна більшість респондентів (95 % опитаних) відзначили корисність підготовлених навчальних матеріалів; 84 % науково-педагогічних працівників засвідчили доцільність використання додаткових джерел навчального контенту, складності курсу загалом, якості змістового наповнення курсу.

Отже, як свідчать отримані у ході дослідження дані, слухачі курсу “Професійний розвиток педагога: теорія і практика” надають перевагу організації програми професійного розвитку за допомогою використання дистанційного навчання. Зокрема, респонденти засвідчили позитивне ставлення до вивчення курсу, оскільки більше часу приділяли читанню та роботі з навчальними посібниками, перегляду відеолекцій, приділяли вивченню курсу більше часу. Відзначено корисність і якість змістового компонента навчального курсу та додаткових джерел навчального контенту, а також загальну складність та високий рівень якості викладання курсу “Професійний розвиток педагога: теорія і практика”.

Таблиця 1.

Освоєння курсу “Професійний розвиток педагога: теорія і практика” в онлайн форматі

Респонденти	Осіб	%	Дистанційне навчання	Традиційне навчання	Однаково
25–35 р. жіноча стаття	15	12,0 %	81,0 %	17,0 %	2,0 %
25–35 р. чоловіча стаття	10	8,0 %	95,0 %	5,0 %	5,0 %
36–45 р. жіноча стаття	18	14,4 %	54,0 %	42,0 %	4,0 %
36–45 р. чоловіча стаття	16	12,8 %	60,0 %	32,0 %	8,0 %
46–55 р. жіноча стаття	16	12,8 %	42,0 %	50,0 %	8,0 %
46–55 р. чоловіча стаття	5	4,0 %	39,0 %	56,0 %	5,0 %
Разом	80	100 %	-	-	-

**ДОСЛІДЖЕННЯ СТАВЛЕННЯ ВИКЛАДАЧІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ
ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ У ДИСТАНЦІЙНОМУ ФОРМАТІ
(на прикладі Національного університету “Львівська політехніка”)**

Проведене дослідження та отримані результати дослідження на основі анкетування викладачів Львівської політехніки дають можливість зробити висновки щодо їхнього ставлення та переваг, які вони виокремлюють, у ході оцінювання викладання курсу “Професійний розвиток педагога: теорія і практика” у дистанційному форматі.

Трактування отриманих даних вимагає врахування, що науково-педагогічні працівники беруть участь у програмах професійного розвитку без відриву від виробництва. Отже, використання потенціалу віртуального навчального середовища та можливостей дистанційного навчання сприяє забезпеченню доступності навчального курсу у будь-який час і незалежно від місця перебування. “До переваг дистанційної освіти можна віднести: можливість індивідуалізації навчання, вибір бажаного темпу і швидкості навчання, висока якість контролю знань за допомогою модульної системи навчання, ефективне тестування. Треба зазначити, що дистанційна освіта – не є просто електронним варіантом заочного навчання, адже вона потребує підготовки спеціальних учбових курсів” [1, 233]. Цієї думки дотримується й Ю. Хоббі: “дистанційна форма навчання має безліч переваг: це і доступність освіти; стирання географічних кордонів ...; зручний графік навчання, який студент формує самостійно; можливість обирати порядок вивчення дисциплін, курси, темп засвоєння матеріалу; невисокі витрати на навчання тощо” [7, 120].

Проте викладачі усвідомлюють, що використання дистанційного навчання, з одного боку, є зручним, а з іншого – вимагає додаткових зусиль та посвяти часу. Заслуговує на увагу те, що слухачі курсу задоволені якістю підготовлених матеріалів, які складають змістове наповнення навчально-методичного комплексу курсу “Професійний розвиток педагога: теорія і практика”, що розміщений у Віртуальному навчальному середовищі Львівської політехніки. Відтак висновуємо, що викладачі сприймають його викладання у дистанційному форматі як одну із альтернатив традиційного навчання, що відрізняється високою якістю, а отже, не потрібно робити вибір між якістю і зручністю.

Варто звернутися до результатів, отриманих під час анкетування науково-педагогічних працівників та з’ясування їхнього ставлення до складання обов’язкових практичних робіт у дистанційному форматі. У ході дослідження з’ясовано, що викладачі позитивно сприймають складання обов’язкових компонентів курсу у дистанційному форматі, що зменшує рівень

напруженості та підвищує рівень психологічного і фізичного комфорту. Ці дані розглядаємо як такі, що сприяють підвищенню мотивації до неперервного професійного розвитку, задоволеності навчальним процесом, а отже і забезпеченню якості навчання. Адже робота у Віртуальному навчальному середовищі, використання програмного забезпечення з метою формування та розвитку практичних умінь і навичок, участь в онлайн дискусіях і форумах, перегляд презентацій PowerPoint, підготовлених викладачем відеолекцій, виконання тестів з автоматичним оцінюванням сприяють налагодженню спілкування у форматі слухач курсу – викладач, слухач курсу – слухач курсу, кожен з яких має свої переваги.

Зазвичай оцінювання участі у дискусії на форумі здійснюється щотижня. Можливість ставити питання та отримувати відповідь, не чекаючи до наступного заняття, допомагає в освоєнні змістового компонента курсу “Професійний розвиток педагога: теорія і практика”, а також позитивно впливає на особистісний та професійний розвиток науково-педагогічного працівника. Також заслуговує на особливу увагу те, що використання дистанційного навчання сприяло заохоченню викладачів до самостійного опрацювання навчальних матеріалів, читання навчальних посібників та пошуку й опрацювання додаткових джерел інформації.

Висновки. Отже, як свідчать отримані у ході дослідження дані, сучасні викладачі виокремлюють низку переваг організації професійного розвитку у дистанційному форматі. Однак такі результати, на наш погляд, не свідчать про те, що потрібно відмовитися від традиційного навчання в аудиторії, оскільки значний відсоток опитаних висловили також позитивне ставлення до традиційного навчання. Важливо підкреслити, що організація вивчення курсів у дистанційному форматі відкриває можливості для науково-педагогічних працівників визначити свою роль у професійному розвитку, усвідомити важливість активної життєвої позиції та конструктивного удосконалення власної системи знань.

Результати вказують на те, що використання дистанційного навчання є привабливим, оскільки забезпечує зручність і доступність у використанні навчального контенту, гнучкість і комфортність в організації освітнього процесу. Водночас організація професійного розвитку у дистанційному форматі вимагає від викладачів організованості, самостійності, активності, відповідальності тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зарицька О. Л. Дистанційна освіта як новітня

**ДОСЛІДЖЕННЯ СТАВЛЕННЯ ВИКЛАДАЧІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ
ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ У ДИСТАНЦІЙНОМУ ФОРМАТІ
(на прикладі Національного університету “Львівська політехніка”)**

інформаційна технологія. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2003. Вип. 13. С. 233 – 235.

2. Ковальчук В. Н. (2013). Практика використання ІКТ-засобів у педагогічному експерименті: Інтернет анкетування. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2013. № 35(3). С. 135 – 152.

3. Національний університет “Львівська політехніка”. Кафедра педагогіки та інноваційної освіти: курси підвищення кваліфікації. URL: <https://lpnu.ua/pio/kursy-pidvyshchennia-kvalifikatsii>

4. Савченко Б. Г., Даниленко А. В. Використання анкетування як методу соціологічного дослідження для аналізу потреб з підвищення кваліфікації управлінських кадрів. *Державне будівництво*. 2007. № 1(1). URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2007_1%281%29_32

5. Статівка А. Анкетування як метод знаходження нового знання у процесі дипломного дослідження філологів. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки*. 2019. Вип. 35. С. 93 – 104.

6. Суркова К., Лучанова Т. Анкетування як метод дослідження формування професійної надійності фахівців з АНЗПП. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Педагогічні науки*. 2010. Вип. 91. С. 204 – 208.

7. Хоббі Ю. С. (2014). Проблеми впровадження європейських стандартів дистанційного навчання у вищих навчальних закладах України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2014. Вип. 8. С. 119 – 122.

8. Mukan N., Gorokhivska T., Banakh V., Iyevlyev O. Testing of students' static balance development in physical education: ICT application. *Journal of Physical Education and Sport*. 2021. Vol. 21, suppl. iss. 5. P. 3068–3074.

9. Mukan N., Lavrysh Yu. Video Conferencing Integration: Challenges and Opportunities at Universities. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*. 2020. [S.l.], v. 12, n. 1 Sup 2. P. 108–114.

REFERENCES

1. Zarytska, O. L. (2003). Dystantsiina osvita yak novitnia informatsiina tekhnolohiia [Distance education as a new information technology]. *Bulletin of Ivan Franko Zhytomyr State University*, no. 13. pp. 233 – 235. [in Ukrainian].

2. Kovalchuk, V.N. (2013). Praktyka vykorystannia IKT-zasobiv u pedahohichnomu eksperymenty: Internet anketuvannia [The practice of using ICT tools in a pedagogical experiment: Internet questionnaire].

Information technologies and teaching tools, no. 35(3). pp. 135 – 152. [in Ukrainian].

3. Natsionalnyi universytet “Lvivska politekhnika”. Kafedra pedahohiky ta innovatsiinoi osvity: kursy pidvyshchennia kvalifikatsii [Lviv Polytechnic National University. Department of Pedagogy and Innovative Education: professional development courses]. Available at: <https://lpnu.ua/pio/kursy-pidvyshchennia-kvalifikatsii> [in Ukrainian].

4. Savchenko, B. H., & Danylenko, A. V. (2007). Vykorystannia anketuvannia yak metodu sotsiolohichnoho doslidzhennia dlia analizu potreb z pidvyshchennia kvalifikatsii upravlinskykh kadriv [The usage of questionnaires as a method of sociological research to analyze the training needs of management staff]. *State building*, no 1(1). Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2007_1%281%29_32 [in Ukrainian].

5. Stativka, A. (2019). Anketuvannia yak metod znakhodzhennia novoho znannia u protsesi dyplomnoho doslidzhennia filolohiv [Questionnaire as a method of discovering new knowledge in the process of philologists' diploma research]. *Teaching languages in higher educational institutions at the present stage. Cross-curricular links*, no. 35. pp. 93 – 10. [in Ukrainian].

6. Surkova, K., & Luchanova, T. (2010). Anketuvannia yak metod doslidzhennia formuvannia profesiinoi nadiinosti fakhivtsiv z ANZPP [Questionnaire as a method of research on the formation of professional reliability of specialists with ANSFP]. *Scientific notes of Kirovohrad State Pedagogical University named after Volodymyr Vynnychenko. Series: Pedagogical sciences*, no. 91. pp. 204 – 208. [in Ukrainian].

7. Khobbi, Yu. S. (2014). Problemy vprovadzhenia yevropeiskykh standartiv dystantsiinoho navchannia u vyshchykh navchalnykh zakladakh Ukrainy [The problems of European distance learning standards implementation in higher educational institutions of Ukraine]. *Scientific Bulletin of the International Humanities University. Series: Jurisprudence*, no. 8. pp. 119 – 122. [in Ukrainian].

8. Mukan, N., Gorokhivska, T., Banakh, V. & Iyevlyev, O. (2021). Testing of students' static balance development in physical education: ICT application. *Journal of Physical Education and Sport*. Vol. 21, suppl. iss. 5. pp. 3068–3074. [in English].

9. Mukan, N. & Lavrysh, Yu. (2020). Video Conferencing Integration: Challenges and Opportunities at Universities. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*. [S.l.], v. 12, n. 1Sup2. pp. 108–114. [in English].

Стаття надійшла до редакції 11.01.2022